

GA-014001

Seat No. _____

B. A. (Sem. IV) Examination

April - 2023

BA0CM401 : English

(Text : Singing Rivers & Speaking Stones)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- Instructions :**
- (1) All questions are compulsory.
  - (2) Any question can be attempted in any sequence but all sub parts of the question should be written together and in a sequence.
  - (3) Figures to the right indicate total marks of the questions.

1 (a) Write brief answer of the following questions : (any five) 10

- (1) What did the family do after the policemen left ?
- (2) What was Amma's suspicion ?
- (3) How did Balder's friends try to rid him of his fears ?
- (4) Who killed Balder ?
- (5) What made the mother bounce, and why ?
- (6) How was the labour course taught ?
- (7) How did the labour course instructor respond to Jade's problem ?

(b) Write short note on any one of the following : 4

- (1) Significance of 'oranges' in the story 'Not Just Oranges'.
- (2) Reaction of Odin and Frigga to Balder's impending death.
- (3) Relationship between Amma and her children.

2 (a) Write brief answers of the following questions : (any five) 10

- (1) What according to Blake was the substance God used to make the tiger ?
- (2) Who watered the heaven with tears at the sight of the tiger ?
- (3) How can one dispossess oneself ?

GA-014001]

1

[Contd...

- (4) What happens when we betray and condemn ourselves ?
- (5) What do the words 'sceptred sway' mean ?
- (6) Would cheerfulness and the ability to share considered a blessing ?
- (7) Can friendship be forced ?

(b) Match the word in the column 'A' with its meaning in column 'B'. 4

A	B
(1) dreadful	(1) a quality which a person or thing has
(2) attribute	(2) to take property away from someone
(3) symmetry	(3) fearful
(4) dispossess	(4) exact proportions making up a whole

3 (a) Fill in the blanks with appropriate form of the verbs given in the brackets : 4

- (1) Sita _____ song every evening. (sing)
- (2) Dharmendra _____ to Dwarkadheesh temple yesterday. (go)
- (3) Come to my house tomorrow. I _____ you to see the movie. (take)
- (4) Sateesh _____ mangoes when I reached his home yesterday. (eat)

(b) Change the degree of the following sentences: 6

- (1) Surat is not bigger than Ahmedabad.
- (2) Rose is not as beautiful as lotus.
- (3) Honesty is the best policy.
- (4) No other peak is as high as Mt. Everest in the world.
- (5) Very few animals in the world are as lovely as puppies.
- (6) Rashmika is one of the most intelligent girl in the class.

(c) Fill in the blanks with appropriate form of the word : 4

- (1) frequency _____ (adverb)
- (2) decide _____ (noun)
- (3) generosity _____ (adjective)
- (4) glory _____ (verb)

- 4 (a) Read the following advertisement carefully and answer the questions below it : 7

REQUIRED SALES REPRESENTATIVE

Coats India, the largest sewing thread manufacturers in India, require Sales Representatives to cover Gujarat market. Graduates below 25, fluent in Gujarati, English and Hindi should apply within 10 days to :

The Branch Manager

COATS INDIA

A Division of Madura Coats Ltd.

P.O. Box 4043

Ahmedabad 380009

Questions :

- (1) Who has published the advertisement ? 1
  - (2) Advertisement is for which post ? 1
  - (3) What qualification the candidate must have ? 1
  - (4) How does 'Coats India' identify itself ? 2
  - (5) 'Coats India' is the segment of which company ? 2
- (b) Draft an application for the post of Maths teacher for a Secondary School in Vadodara. 7

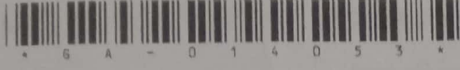
OR

Draft an application for the post of Manager in Sayaji Hotel, Indore.

- 5 Choose the correct option from those given below each of the following questions : 14

- (1) The kerosene lamp _____.
(A) reached upto the ceiling
(B) belonged to the policemen
(C) made shadows huge and distorted
- (2) Balder had always been _____.
(A) a good sportsman
(B) rather scared of shadows
(C) arrogant and conceited
- (3) For both little girl and her mother the oranges were _____.
(A) expensive and rare
(B) unripe and sour
(C) hard-hearted and cruel

- (4) Jade had always thought that being educated in school or college meant _____.
- (A) spending money
(B) getting a good job
(C) collecting information which the professors gave out
- (5) 'The Night the Policemen Came' is taken from _____ incident.
- (A) Jalianwala Baugh (B) The Narayanpur
(C) Namak Satyagrah
- (6) Who has written the poem 'The Tiger' ?
- (A) Nissim Ezekiel (B) William Blake
(C) Walter de la Mare
- (7) According to 'No Men are Foreign', in destroying other country we are destroying our own _____.
- (A) Earth (B) animals
(C) God
- (8) 'The Quality of Mercy' is the poem from _____.
- (A) Quality and Measurement
(B) The Merchant of Venice
(C) The Tempest
- (9) There was an accident when the ball _____.
- (A) hit the crystal vase and knocked it down
(B) was sold
(C) was returned
- (10) What really troubled Balder was the fear or _____.
- (A) death (B) Loki
(C) nightmares and bad dreams
- (11) Aryan _____ to school daily.
- (A) goes (B) going
(C) go
- (12) All the boys were _____ in the ground.
- (A) run (B) runs
(C) running
- (13) Ganges is the _____ river in India.
- (A) most holy (B) holiest
(C) holier
- (14) The verb form of 'memory' is _____.
- (A) memorial (B) memorize
(C) memorable

GA-014053

Seat No. _____

B. A. (Sem.-IV) Examination

April – 2023

BA00C401 : Sanskrit - 1

(Malavikagnimitram)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

1 (अ) नीचेनामांथी कोठपडा अक श्लोकनो अनुवाद करो : 4

(१) देवानामिदमामनन्ति मुनयः कान्तं क्रतुं चाक्षुषं
रुद्रेणेदमुमाकृतव्यतिकरे स्वाङ्गे विभक्तं द्विधा ।
त्रैगुण्याद्भवमत्र लोकचरितं नानारसं दृश्यते
नाट्यं भिन्नरुचेर्जनस्य बहुधाऽप्येकं समाराधनम् ॥

(२) पत्रच्छापासु हंसा मुकुलितनयना दीर्घिकापद्मिनीनां
सौधान्यत्यर्थलतापाद्वलभिपरिचयपद्वेषि पारावतानि ।
बिन्दूक्षेपान्पिपासुः परिपतति शिखी भ्रान्तिमद्वारियन्त्रं
सर्वैरुच्चैः समग्रैस्त्वमिव नृपगुणैर्दीप्यते सप्तसप्तिः ॥

(ब) नीचेनामांथी कोठपडा अक ससंदर्भ समजावो : 3

(१) स्थाने खलु सज्जति दृष्टिः ।

(२) साधु त्वं दरिद्र इवातुसे वैधेनोपनीयमानमौषधमिच्छसि ।

(क) महाकवि कालिदासना जवन अने कवन विशे नोंध लपो. 7

अथवा

(क) 'मालविकाग्निमित्र' नाटकना बीजा अंकनी समीक्षा करो. 7

2 (अ) नीचेनामांथी कोठपण अक श्लोकनो अनुवाद करो : 4

- (१) आमत्तानां श्रवणसुभगैः कूजितैः कोकिलानां
सानुक्रोशं मनसिजरुजः सह्यतां पृच्छतेव ।
अङ्गे चाम्रप्रसवसुरभिर्दक्षिणो माखतो मे
सान्द्रस्पर्शः करतल इव व्यापृतो माधवेन ॥
- (२) पथि नयनयो स्थित्वा स्थित्वा तिरोभवति क्षणा
त्सरति सहसा बाह्योमध्यं गतापि सखी तव ।
मनसिजरुजा क्लिष्टस्यैवं समागममायया
कथमिव सखे ! विस्रब्धं स्यादिमां प्रति मे मनः ॥

(ब) नीचेनामांथी कोठपण अक संसंदर्भ समजावो : 3

- (१) वयस्य निसर्गनिपुणाः स्त्रियः ।
(२) संदिग्धमेव सिद्धौ कातरमाशङ्कते चेतः ।

(क) 'मालविकाग्निमित्र' नाटकना त्रीण अंकनो सार लपो. 7

अथवा

(क) नीचेनी जे टूंकनोंध लपो : 7

- (1) अग्निमित्रनुं पात्र
(2) अशोकदोहद - प्रसंग

3 (अ) मालविकाग्निमित्रना पांचमा अंकना प्रवेशक विशे नोंध लपो. 4

अथवा

(अ) मालविकाग्निमित्रना पांचमा अंकनुं मुप्य दश्य वर्णवो. 4

(ब) माग्या प्रमाणे जवाब आपो : 10

- (1) अथाः कुत्र _____ ? (वसतः, वसन्ति, वसामः)
(2) वयं गृहे _____ । (नृत्यन्ति, नृत्यथः, नृत्यामः)
(3) रमेशः _____ पठति । (शालाम्, शालायाम्, शाले)
(4) यूयं कुत्र _____ ? (वसामः, वसथ, वसन्ति)
(5) बालौ क्रिडाङ्गणे _____ । (नृत्यावः, नृत्यथः, नृत्यतः)
(6) _____ ईश्वरः वसति । (अस्मत्, अस्माभिः, अस्मासु)
(7) राधा _____ नृत्यति । (संगीतशालाम्, संगीतशालायाम्, संगीतशालायाः)
(8) वयम् प्रतिदिनं पुस्तकं _____ । (पठन्ति, पठामः, पठथ)
(9) 'त्वयि' रूपने ओणभावो.
(10) 'रामे' रूपने ओणभावो.

4 માલવિકાગ્નિમિત્રનું આધારસ્થાન જણાવી કવિ કાલિદાસે કરેલા ફેરફારો વર્ણવો. 14

અથવા

4 'માલવિકાગ્નિમિત્ર' નાટકને આધારે કવિ કાલિદાસનું પ્રકૃતિનિરૂપણ વર્ણવો. 14

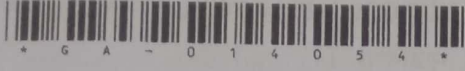
5 (અ) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો : 7

- (1) મેઘદૂતનો સાહિત્ય પ્રકાર _____ છે. (નાટક, ખંડકાવ્ય, મહાકાવ્ય)
- (2) હંસપટિકાનું પાત્ર _____ નાટકમાં આવે છે. (માલવિકાગ્નિમિત્ર, વિક્રમોર્વશીય, અભિજ્ઞાનશાકુન્તલ)
- (3) રઘુવંશ મહાકાવ્યમાં _____ સર્ગો છે. (૧૮, ૧૯, ૨૦)
- (4) માલવિકાગ્નિમિત્રના નાન્દીશ્લોકમાં _____ ની સ્તુતિ છે. (ઈન્દ્ર, શંકર, વિષ્ણુ)
- (5) અશોકદોહદ-પ્રસંગ _____ અંકમાં આવે છે. (૩, ૪, ૫)
- (6) વર્તમાનકાળના પરસ્મૈપદી પ્રત્યયોની સંખ્યા _____ છે. (૯, ૧૧, ૧૩)
- (7) મેઘનું પાણી _____ ની છીપમાં મોતી બની જાય છે. (નદી, સમુદ્ર, તળાવ)

(બ) નીચેના જોડકાં જોડો :

7

(અ)	(બ)
(1) ગૌતમ	(1) ખંડકાવ્ય
(2) કુમારસંભવ	(2) કામદેવ
(3) ધ્રુવસિદ્ધિ	(3) અગ્નિમિત્ર
(4) અન્યત્ર	(4) મહાકાવ્ય
(5) ઋતુસંહાર	(5) અવ્યય
(6) આર્યપુત્ર	(6) વિદૂષક
(7) મન્મથ	(7) વિષવૈદ્ય

GA-014054

Seat No. _____

B. A. (Sem.-IV) Examination

April – 2023

BA00C402 : Sanskrit - 2

(Kavyaprakash)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

1 (अ) संकेत विषयक मतो जज्ञावी, व्यक्तिवाद विशे नोध लभो. 8

अथवा

(अ) तात्पर्यार्थोऽपि केषुचित् । समज्ञवो. 8

(ब) नीयेनामांथी कोर्षपज्ञ भे ससंदर्भ समज्ञवो : 6

(9) वाच्य एव वाक्यार्थ इत्यन्विताभिधानवादिनः ।

(२) साक्षात्सङ्केतितं योऽर्थमभिधते स वाचकः ।

(३) उक्तं हि वाक्यपदीये न हि गौः स्वरूपेण गौर्नाप्यगौः गोत्वाभिसम्बन्धातु गौरिति ।

(४) पीनो देवदतो दिवा न भुङ्क्ते इत्यत्र च रात्रिभोजन न लक्ष्यते । श्रुतार्थापतरेर्थापतेर्वा तस्य विषयत्वात् ।

2 (अ) लक्षणानी व्याख्या आपी, उपादान लक्षणा अने लक्षणलक्षणा विशे नोध लभो. 10

अथवा

(अ) व्यंजनानी व्याख्या आपी, अभिधामूला व्यंजना विशे यर्या करो. 10

(ब) नीयेनामांथी कोर्षपज्ञ अेक ससंदर्भ समज्ञवो : 4

(9) प्रयोजनं हि व्यञ्जनाव्यापारगम्यमेव ।

(२) ज्ञानस्य विषयो ह्यन्य फलमन्यदुदाहृतम् ।

GA-014054]

1

[Contd...

- 3 (अ) नीचेनामांथी कोर्षपश ओक अलंकारनी सविवरश ओणभ आपो : 4
- (१) देवीभावं गमिता परिवारपदं कथं भजत्वेषा ।
न खलु परिभोगयोग्यं दैवतरूपाङ्कितं रत्नम् ॥
- (२) स एकस्त्रीणि जयति जगन्ति कुसुमायुधः ।
हरतापितनुं यस्य शंभुना न हतं बलम् ॥
- (ब) माग्या प्रमाशे जवाभ आपो : 10
- (१) 'बालाः'नुं संबोधन बहुवचननुं रूप आपो.
(२) 'लिख्' धातुनुं वर्तमानकाण बीजे पुरुष द्विवचननुं रूप आपो.
(३) 'पृच्छ्' धातुनुं आज्ञार्थ त्रीजे पुरुष बहुवचननुं रूप आपो.
(४) रूप ओणभावो : पृच्छतम् ।
(५) रूप ओणभावो : लिखथ ।
(६) कमलेश ! तुं लभ. संस्कृतमां अनुवाद करो.
(७) 'शीघ्रम्' अव्ययनो प्रयोग करी संस्कृतमां वाक्य लपो.
(८) बालकाः ! यूयं सम्यक् ..... । (लिखति, लिखथ, लिखथः)
(९) वयम् प्रश्नं ..... । (पृच्छति, पृच्छामि, पृच्छामः)
(१०) बालाः शनैः ..... । (लिखन्ति, लिखामि, लिखति)
- 4 नीचेनामांथी गमे ते भे प्रश्नोना जवाभो आपो : 14
- (१) अप्रस्तुतप्रशंसा - लक्षश अने उदाहरश सहित समजावो.
(२) व्यतिरेकः - लक्षश अने उदाहरश सहित समजावो.
(३) दृष्टान्तः - प्रतिवस्तूपमा - साम्य - भेद समजावो.
(४) अर्थान्तरन्यास - दृष्टान्तः - साम्य - भेद समजावो.
- 5 (अ) नीचेना प्रश्नोना टूंकमां जवाभ आपो : 8
- (१) काव्यप्रकाशना बीजा उल्लासनुं नाम जशावो.
(२) अन्विताभिधानवाद ना पुरस्कर्ता कोश छे ?
(३) शब्दना प्रकार केटला छे ? कयां कयां ?
(४) 'योग्यता' अटले शुं ?
(५) लक्षणा प्रवृत्त थवानी शरतो केटली छे ? कर्छ कर्छ ?
(६) काव्यप्रकाशमां कुल केटला उल्लास छे ?
(७) मम्मटना पितानुं नाम जशावो.
(८) 'कुन्ताः प्रविशन्ति'मां कर्छ लक्षणा छे ?

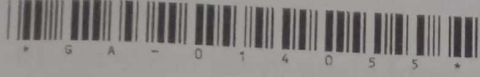
(બ) જોડકાં જોડો :

6

(અ)

(વ)

(૧) મમ્મટ:	(A) શુદ્ધ સાધ્યવસાના લક્ષણ
(૨) મીમાંસકા:	(B) લક્ષણલક્ષણા
(૩) પરાર્થ સ્વસમર્પણમ્	(C) જિજ્ઞાસા
(૪) આયુરેવેદમ્	(D) વાગ્દેવતાવતાર:
(૫) આકાંક્ષા	(E) પચ્ચધા
(૬) અપ્રસ્તુતપ્રશંસા	(F) જાતિવાદ:

GA-014055

Seat No. _____

B. A. (Sem.-IV) Examination

April – 2023

BA00C403 : Sanskrit - 3

(Kathopanishad)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- १ (अ) नीयेनामांथी गमे ते ऐक मंत्रनो अनुवाद करो : ४
- 1 (A) Explain with translation any **one** of the following : 4
- (१) पराञ्चि खानि व्यतृणत् स्वयंभूस्तस्मात्पराडपश्यति नान्तरात्मन् ।
कश्चिद्धिरः प्रत्यगात्मानमैक्षदावृत्तचक्षुरमृतत्वमिच्छन् ॥ २.१.१ ॥
- (२) स्वप्नान्तं जागरितान्तं चोभौ येनानुपश्यति ।
महान्तं विभुमात्मानं मत्वा धीरो न शोचति ॥ २.१.४ ॥
- (ब) नीयेनामांथी गमे ते ऐक पर सविस्तर वर्णन करो. १०
- (B) Describe any **one** of the following : 10
- (१) इशावास्योपनिषद्मां तत्वज्ञान.
- (२) केनोपनिषद् सारांश.
- २ (अ) नीयेनामांथी गमे ते ऐक मंत्र सानुवाद समझवो : ४
- 2 (A) Explain with translation any **one** of the following : 4
- (१) पुरमेकादशद्वारमजस्यावक्रचेतसः ।
अनुष्ठाय न शोचति विमुक्तश्च विमुच्यते । एतद् वै तत् ॥ २.२.१ ॥
- (२) न प्राणेन नापानेन मर्त्यो जीवति कश्चन ।
इतरेण तु जीवन्ति यस्मिन्नेतावुपाश्रितौ ॥ २.२.५ ॥
- (ब) नीयेनामांथी गमे ते ऐक पर सविस्तर वर्णन करो. १०
- (B) Describe any **one** of the following : 10
- (१) प्रश्नोपनिषद्मां वर्णित प्रश्नो अने तेना उत्तरो.
- (२) मुण्डकोपनिषद्मां प्रश्नव उपासना.
- 3 (अ) नीयेनामांथी गमे ते ऐक उपर संक्षिप्तमां उत्तर आपो. ४
- 3 (A) Explain in brief any **one** of the following : 4
- (१) आत्मा अने तेनी विभावना
- (२) उपनिषद्नु तत्वज्ञान

GA-014055]

1

[Contd...

- (બ) યોગ્ય વિકલ્પ સાથે ખાલી જગ્યા પૂરો :
- (B) Fill in the blank with appropriate word given in the bracket. 10
- (1) અધ્યાપકાઃ પ્રતિદિનં પઠનં _____ । (કુર્યાત્, કુર્યાતામ્, કુર્યુઃ)
  - (2) અહં અધ્યાપકઃ _____ । (ભવેમ, ભવેયમ્, ભવેત્)
  - (3) પરનિન્દા ભયાવહઃ _____ । (સ્યાત્, સ્યાતામ્, સ્યુઃ)
  - (4) કૌરવાઃ યુદ્ધઃ _____ આગચ્છન્તિ । (કર્તુમ્, કૃતમ્, કારિતુમ્)
  - (5) _____ છાત્રૌ સંસ્કૃતં પઠતઃ । (દ્વે, દ્વૌ, દ્વાભ્યામ્)
  - (6) કોટરે _____ વાયસાઃ તિષ્ઠન્તિ । (પજ્ચાઃ, પજ્ચાનિ, પજ્ચ)
  - (7) સા ક્રીડાં _____ ઉદ્યાનમ્ ગચ્છતિ । (કાર્યે, કૃતમ્, કર્તુમ્)
  - (8) દેવદત્તઃ ભ્રમણં _____ ઉદ્યાનમ્ યાત્તિ । (કૃતઃ, કર્તુમ્, કૃતમ્)
  - (9) એકોનપજ્ચાસત ઇતિ _____ । (૪૯, ૫૨, ૫૬)
  - (10) એકશતમ્ ઇતિ _____ । (૧૦૦, ૧૦૧, ૯૯)

- ૪ (અ) ઉપનિષદોમાં વર્ણવિષયોની સમીક્ષા કરો. 10
- 4 (A) Discuss the subjects described in ઉપનિષદ્ 10

અથવા/OR

- (અ) નચિકેતાનું ચરિત્રાંકન કરો. 10
- (A) Give the characteristic of નચિકેતા । 10
- (બ) નીચેના મન્ત્રનો સવિવરણ અનુવાદ કરો : (કોઈપણ એક) ૪
- (B) Translate any **one** with comentry of the following : 4
- (1) યદા પજ્ચાવતિષ્ઠન્તે જ્ઞાનાનિ મનસા સહ ।
બુદ્ધિશ્ચ ન વિચેષ્ટતિ તામાહુઃ પરમાં ગતિમ્ ॥
  - (2) યોનિમન્યે પ્રપદ્યન્તે શરીરત્વાય દેહિનઃ ।
સ્થાણુમન્યેડનુસંયન્તિ યથાકર્મ યતાસુખમ્ ॥

- ૫ (અ) નીચેની ખાલી જગ્યા પૂરો : (કૌંસમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ વડે) 9

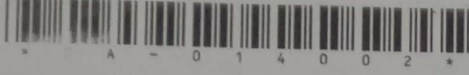
- 5 (A) Fill in the blanks with appropriate word given in bracket : 7

- (1) નચિકેતા _____ નો પુત્ર હતો. (વાજશ્રવા, નારદ, યમ)
- (2) નચિકેતાએ _____ વરદાન માગ્યા. (૨, ૩, ૫)
- (3) નચિકેતાએ _____ ની પ્રતિક્ષા કરવામાં વરદાન પ્રાપ્ત કર્યા.
(ઇન્દ્ર, યમ, વરુણ)
- (4) પ્રશ્નોપનિષદ્માં _____ ઋષિએ પ્રશ્નોના જવાબ આપ્યા.
(ઉદાલક, પિપ્પલાદ, વસિષ્ઠ)
- (5) ઈશાવાસ્યોપનિષદમાં _____ મંત્રો છે. (૧૭, ૧૮, ૧૬)
- (6) કેનેષિતં શબ્દથી _____ ઉપનિષદ આરંભાય છે. (કદ, કેન, મુંડક)
- (7) કદોપનિષદનો સમ્બન્ધ _____ ઉપનિષદ સાથે છે. (યજુર્વેદ, સામવેદ, અથર્વવેદ)

- (अ) नीचेना जोडका जोडो.
(B) Match the following.

७
7

(अ)	(ब)
(1) इशावास्यमिदम्	(1) करवावहै
(2) प्रश्नोपनिषद्	(2) वाजश्रवा
(3) भुइडकोपनिषद्	(3) गौतमवंशज
(4) सहवीर्यं	(4) अवसादन
(5) नचिकेता	(5) अथर्ववेद
(6) विश्वञ्जित यज्ञ	(6) सौर्यापशि
(7) विशरुण-गति	(7) सर्वम्

GA-014002

Seat No. _____

B. A. (Sem.-IV) Examination

April – 2023

BA00E401 : Sanskrit - 1

(Malvikagnimitram)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

સૂચના :

- (૧) પ્રશ્નપત્રના બધા પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.
- (૨) પ્રશ્નપત્રની જમણી બાજુના અંક ગુણ દર્શાવે છે.

- 1 (અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ એક શ્લોકનો ગુજરાતીમાં અનુવાદ કરો : 4
(૧) દેવાનામિદમામનન્તિ મુનયઃ કાન્તં ક્રતું ચાક્ષુષં
રુદ્રેણેદમુમાકૃતવ્યતિકરે સ્વાઙ્ગે વિભક્તં દ્વિધા ।
ત્રૈગુણ્યોદ્ભવમત્ર લોકચરિતં નાનારસં દૃશ્યતે
નાટ્યં ભિન્નરુચર્જનસ્ય બહુધાઽપ્યેકં સમારાધનમ્ ॥
(૨) દુર્લભઃ પ્રિયસ્તસ્મિન્ભવ હૃદય નિરાશ-
મહો અપાઙ્ગકો મે પ્રસ્ફુરતિ કિમપિ વામઃ ।
એષ સ ચિરદૃષ્ટઃ કણમુપનેતવ્યો
નાથ માં પરાધીનાં ત્વયિ ગણય સતૃષ્ણામ્ ॥
- (બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ એક સસંદર્ભ સમજાવો : 3
(૧) મન્દોઽપ્યમન્દતામેતિ સંસર્ગેણ વિપશ્ચિતઃ ।
(૨) દૃશ્યં તમસિ ન પશ્યતિ દીપેન વિના સચક્ષુરપિ ।
- (ક) ટૂંકનોંધ લખો : (ગમે તે એક) 7
(૧) માલવિકાનો નૃત્યપ્રયોગ
(૨) પ્રથમ અંકનો મિશ્રવિષ્કંભક

2 (अ) नीचेनाभांथी कोऽपि एक श्लोकानो गुजरातीभां अनुवाद करो :

4

(१) अनातुरोत्कण्ठितयोः प्रसिध्यता
समागमेनापि रतिर्न मां प्रति ।
परस्परप्राप्तिनिराशयोर्वरं
शरीरनाशोऽपि समानुरागयोः ॥

(२) तामाश्रित्य श्रुतिपथगतामास्थया बद्धमूलः ।
संप्राप्तायां नयनविषयं रूढरागप्रवालः ।
हस्तस्पर्शं मुकुलित इव व्यक्तरोमोद्गमत्वा-
त्कुर्यात्कलान्तं मनसिजतरुमाँ रसज्ञं फलस्य ॥

(ब) नीचेनाभांथी कोऽपि एक ससंदर्भ समझवो :

3

(१) स्थाने प्राणाः कामिनां दूत्यधीनाः ।

(२) कार्यसिद्धिपथः सूक्ष्मः स्नेहेनाप्युपलभ्यते ।

(क) टूंकनोंध लभो : (गमे ते ऐक)

7

(१) पिंगलवानरनो प्रसंग

(२) अशोकदोडदनो प्रसंग

3 (अ) टूंकनोंध लभो : (गमे ते ऐक)

4

(१) कालिदासनं प्रकृति निरूपण

(२) मालविकानुं पात्रालेपन

(ब) योग्य विकल्प पसंद करी जाली जग्या पूरो :

10

(१) त्वम् कुत्र _____ ? (पठति, पठसि, पठामि)

(२) अहं _____ नृत्यामि । (नाट्यगृहे, नाट्यगृहात्, नाट्यगृहस्य)

(३) लक्ष्मणः अयोध्यायां _____ । (वसति, वसामि, वसतः)

(४) बालाः क्रिडाङ्गणे _____ । (नृत्यन्ति, नृत्यति, नृत्यसि)

(५) अस्माकं _____ सज्जनाः वसन्ति । (नगरे, नगरं, नगरस्य)

(६) तस्मिन् _____ । (ऐकवचन, द्विवचन, बहुवचन)

(७) पठसि _____ । (उत्तमपुरुष, मध्यमपुरुष, अन्य पुरुष)

(८) मयूरौ तत्र _____ । (नृत्यथः, नृत्यावः, नृत्यतः)

(९) अहं पुस्तकं _____ । (पठामि, पठावः, पठामः)

(१०) बाले _____ । (पंचमी, षष्ठी, सप्तमी)

4 'मालविकाग्निमित्रम्'नुं भूषण कथास्रोत अने कविअे करेला परिवर्तनो. 14

अथवा

4 मालविकाग्निमित्रम्नुं वस्तुगुंङ्गन. 14

5 (अ) योग्य विकल्प पसंद करी खाली जग्या पूरो : 7

- (1) 'मालविकाग्निमित्रम्' नां _____ अंक छे. (5, 7, 10)
- (2) 'मालविकाग्निमित्रम्'नी मुख्य नायिका _____ छे. (मालविका, धारिणी, ईरावती)
- (3) वसुमित्र _____ नो पुत्र छतो. (मालविका, धारिणी, ईरावती)
- (4) कालिदासना ईष्टदेव _____ छे. (शिव, ब्रह्मा, विष्णु)
- (5) कालिदासनी शिष्या _____ छे. (धारिणी, मालविका, ईरावती)
- (6) 'मालविकाग्निमित्रम्'भां विदूषक _____ छे. (गौतम, अंगत, हरदत्त)
- (7) 'मालविकाग्निमित्रम्'नो मुख्य रस _____ छे. (शांत, वीर, शृंगार)

(ब) नीयेना जोडकां जोडो :

(1) मालविकाग्निमित्रम्	(1) अंङ्कव्य
(2) कालिदास	(2) विद्विशा
(3) हरदत्त	(3) अष्टमूर्ति
(4) अग्निमित्र	(4) नाटक
(5) अकुलावलि	(5) नृत्याचार्य
(6) शिवः	(6) उपमा
(7) मेघदूत	(7) प्रशयदूति

GA-014004

Seat No. _____

B. A. (Sem.-IV) Examination

April – 2023

BA00E403 : Sanskrit - 3

(Kavyaprakash)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- 1 (अ) संकेतग्रहण विषयक भूतो जशावी, 'जात्यादिवाद' विशे नोंध लभो. 8
- अथवा
- (अ) मम्मटना भूते 'लक्षणा' प्रवृत्त थवानी शरतो वर्णवो. 8
- (ब) ससंदर्भ सभजवो : (गमे ते भे) 6
- (१) स्याद् वाचको लाक्षणिकः शब्दोऽत्र व्यञ्जकस्त्रिधा ।
- (२) वाच्य एव वाक्यार्थः इत्यन्विताभिधानवादिनः ।
- (३) साक्षात् संकेतितं योऽर्थमभिधते स वाचकः ।
- (४) गौ शुक्लश्चलो डित्थ इत्यादौ चतुष्टयी शब्दानां प्रवृत्तिरिति महाभाष्यकारः ।
- 2 (अ) नीयेनाभांथी गमे ते भे अलंकारो सोढाहरण सभजवो : 10
- (१) अतिशयोक्तिः ।
- (२) अर्थान्तरन्यासः ।
- (३) दृष्टान्तः ।
- (४) व्याजस्तुतिः ।
- (ब) ससंदर्भ सभजवो : (गमे ते अेक) 4
- (१) 'पीनो देवदत्तो दिवा न भुङ्क्ते' इत्यत्र च रात्रिभोजनं न लक्ष्यते ।
श्रुतार्थापत्तेरर्थापत्तेर्वा तस्य विषयत्वात् ।
- (२) नाभिधा समयाभावात् ।

GA-014004]

1

[Contd...

- 3 (અ) અલંકારની કારણ સહિત ઓળખ આપો : (ગમે તે એક) 4
- (૧) દેવીભાવં ગમિતા પરિવારપદં કથં ભજત્વેષા ।
ન ખલુ પરિભોગયોગ્યં દૈવતરૂપાઙ્કિતં રત્નમ્ ॥
- (૨) સ એકસ્ત્રીણિ જયતિ જગન્તિ કુસુમાયુધઃ ।
હરતાપિ તનું યસ્ય શંભુના ન હતં બલમ્ ॥
- (બ) માગ્યા પ્રમાણે જવાબ આપો : 10
- (૧) 'બાલઃ'નું સંબોધન દ્વિવચનનું રૂપ આપો.
- (૨) રૂપ ઓળખાવો : લિખથઃ ।
- (૩) રૂપ ઓળખાવો : પૃચ્છતુ ।
- (૪) 'લિખ્' ધાતુનું આજ્ઞાર્થ બીજા પુરુષ એ.વ.નું રૂપ આપો.
- (૫) 'પૃચ્છ' ધાતુનું વર્તમાનકાળ ત્રીજા પુરુષ એ.વ.નું રૂપ આપો.
- (૬) બાલઃ શનૈઃ પત્રમ્... । (લિખામિ, લિખતિ, લિખસિ)
- (૭) .....! ત્વં સમ્યક્ પૃચ્છ । (મનીષા, મનીષે, મનીષાઃ)
- (૮) માલિની શીઘ્રં ન.... । (પૃચ્છામિ, પૃચ્છસિ, પૃચ્છતિ)
- (૯) રૂપ ઓળખાવો : પૃચ્છાનિ ।
- (૧૦) 'તમે બે લખો છો.' સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરો.
- 4 ટૂંકનોંધ લખો : (ગમે તે બે) 14
- (૧) આકાંક્ષા - યોગ્યતા - સન્નિધિઃ ।
- (૨) જાતિવાદઃ ।
- (૩) વ્યંજનાના પ્રકારો
- (૪) ગૌણી લક્ષણાના પ્રકારો
- 5 (અ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : 8
- (૧) 'અભિહિતાન્વયવાદઃ'ના પુરસ્કર્તા કોણ છે ?
- (૨) 'કર્મણિ કુશલઃ' ઉદા.માં લક્ષણાની કઈ શરત જોવા મળે છે ?
- (૩) કાવ્યપ્રકાશમાં કેટલા ઉલ્લાસ છે ?
- (૪) 'કુન્તાઃ પ્રવિશન્તિ'માં કઈ લક્ષણા છે ?
- (૫) વિશેષોક્તિ અલંકારની વ્યાખ્યા આપો.
- (૬) શુદ્ધા સારોપા લક્ષણાનું ઉદાહરણ આપો.
- (૭) અર્થાન્તરન્યાસ અલંકાર શેના પર આધારિત છે ?
- (૮) વૈયાકરણોનો કયો મત છે ?

(બ) જોડકાં જોડો :

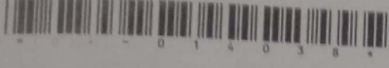
6

(A)

(B)

- (૧) મમ્મટ:
- (૨) વ્યભિચાર:
- (૩) ઉપાધિ:
- (૪) લક્ષણ
- (૫) ગજ્ઞાયાં ઘોષ:
- (૬) બૌદ્ધમત:

- (A) અપોહવાદ:
- (B) ષડ્વિધા
- (C) લક્ષણલક્ષણા
- (D) વાગ્દેવતાવતાર:
- (E) નિયમભંગ્ન:
- (F) ગુણધર્મ:

GA-014038

Seat No. _____

B. A. (Sem. IV) Examination

April - 2023

BA00C401 : Gujarati - 1

(Sahitya Swarupno Abhyas - Ekanki)

Time : 3 Hours]

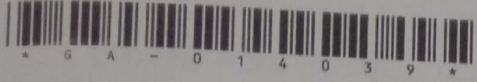
[Total Marks : 70

- 1 ગુજરાતી એકાંકી સ્વરૂપનાં ઘટકતત્ત્વોની વિગતે સમીક્ષા કરો. 14
- અથવા
- 1 ગુજરાતી સાહિત્યમાં એકાંકીના વિકાસને ટૂંકમાં આલેખો. 14
- 2 'અત્યાર સુધીનાં એકાંકીઓમાં આવેલા વળાંકો અને પ્રયોગોને આ સંગ્રહમાં સ્થાન આપ્યું છે'. સંપાદકના આ વિધાનને 'ગુજરાતી પ્રતિનિધિ એકાંકીઓ' સંદર્ભે મૂલવો. 14
- અથવા
- 2 'ગુજરાતી પ્રતિનિધિ એકાંકીઓ'માં સમાવિષ્ટ એકાંકીઓની અભિનયક્ષમતાને આધારે ચર્ચા કરો. 14
- 3 ગમે તે બે વિશે નોંધ લખો : 14
- (1) 'ઝાકળનું મોતી'માં પાર્વતીનું વ્યક્તિત્વ
- (2) 'બારણે ટકોરા' - શીર્ષકનું ઔચિત્ય
- (3) કુણિકનું હૃદયપરિવર્તન
- (4) 'હુકમ માલિક'માં વ્યંજના
- 4 કોઈ પણ બે વિશે નોંધ લખો : 14
- (1) 'સોયનું નાકું' તખ્તાલાયકીની દૃષ્ટિએ
- (2) 'સરનામા વગરનું મોત'માં રોહિતનું પાત્ર
- (3) 'પેન્સિલની કબર અને મીણબત્તી'માં આધુનિકતા
- (4) 'હું પશલો છું' - રસદર્શન

5 યોગ્ય વિકલ્પ શોધી ઉત્તર આપો :

- (1) 'ગુજરાતી પ્રતિનિધિ એકાંકીઓ' પુસ્તકના સંપાદક કોણ છે?
 (અ) સતીશ વ્યાસ (બ) ચંદ્રવદન મહેતા
 (ક) ચિનુ મોદી (ડ) લાભશંકર ઠાકર
- (2) નીચેનામાંથી કયું તત્ત્વ એકાંકીનો પ્રાણ છે?
 (અ) વસ્તુ (બ) અંત
 (ક) સંઘર્ષ (ડ) પાત્રો
- (3) નીચેનામાંથી કયા સર્જક આધુનિક એકાંકીકાર છે?
 (અ) પન્નાલાલ પટેલ (બ) બટુભાઈ ઉમરવાડીયા
 (ક) શિવકુમાર જોશી (ડ) લાભશંકર ઠાકર
- (4) નીચેનામાંથી કયું એકાંકી ચિનુ મોદીનું છે?
 (અ) બારણે ટકોરા (બ) સોયનું નાકું
 (ક) ઝેરવું (ડ) હુકમ, માલિક
- (5) 'જો જરા અંદર પેલું નાખજે કે એવણ ઘોડા જેવા થઈ જાય' આ ઉક્તિ કયા એકાંકીમાં છે?
 (અ) માસીને દે ફાંસી (બ) ઝેરવું
 (ક) પુનરાગમન (ડ) હુકમ, માલિક
- (6) અમથી કયા એકાંકીનું પાત્ર છે?
 (અ) સરનામા વગરનું મોત (બ) ઝેરવું
 (ક) બારણે ટકોરા (ડ) પુનરાગમન
- (7) 'હું પશલો છું' એકાંકી કેટલાં દ્રશ્યોમાં વહેંચાયેલું છે?
 (અ) બે (બ) ચાર
 (ક) છ (ડ) પાંચ
- (8) વિનાયક કયા એકાંકીનું પાત્ર છે?
 (અ) સાપના ભારા (બ) ઝેરવું
 (ક) પુનરાગમન (ડ) બાથટબમાં માછલી

- (9) 'પેન્સિલની કબર અને મીણબત્તી' કયા પ્રકારનું એકાંકી છે?
- (અ) સામાજિક (બ) પૌરાણિક
(ક) એબ્સર્ડ (ડ) રાજકીય
- (10) 'સરનામા વગરનું મોત' એકાંકીમાં કોણ પોતાની ઓળખ ગુમાવી દે છે?
- (અ) પરિમલ (બ) રોહિત
(ક) શ્વેતા (ડ) આરતી
- (11) 'સોયનું નાકું' એકાંકીના સર્જક કોણ છે?
- (અ) જયંતિ દલાલ (બ) ઉમાશંકર જોશી
(ક) મધુ રાય (ડ) શ્રીકાંત શાહ
- (12) કુણિકના પિતાનું નામ આપો.
- (અ) શ્રવણ (બ) અશ્વપાલ
(ક) સમ્રાટ શ્રેણિક (ડ) અરિહંત
- (13) 'એ તો ગોરાણી બધાંનાં મન મોટાં ઓછાં હોય છે? ઉક્તિ કોની છે?
- (અ) ચંચળ (બ) નંદુ
(ક) જુવાન (ડ) બટુ
- (14) 'અને હું તને યાદતો ન હોઉં તો? 'વાક્ય કયા એકાંકીનું છે?
- (અ) ઝેરવું (બ) પુનરાગમન
(ક) હુકમ, માલિક (ડ) બાથટબમાં માછલી

GA-014039

Seat No. _____

B. A. (Sem.-IV) Examination

April - 2023

BA00C402 : Gujarati-2 - Granthkar No Abhyas

Dr. Pravin Darji

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

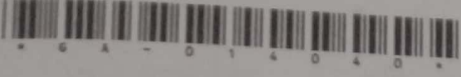
- 1 'ચીસ' કાવ્યસંગ્રહને આધારે પ્રવીણ દરજ્જીની કવિ તરીકેની વિશેષતાઓ સ્પષ્ટ કરો. 14
- અથવા
- 1 બે વિશે નોંધ લખો. 14
- (1) 'ચીસ' કાવ્યસંગ્રહમાં પુરા કલ્પનનો વિનિયોગ.
- (2) 'ચીસ'ના કાવ્યોની શૈલી.
- 2 'ગાતાં ઝરણાં' નિબંધ સંગ્રહને આધારે પ્રવીણ દરજ્જીની નિબંધકાર તરીકેની વિશેષતાઓ વિગતે ચર્ચો. 14
- અથવા
- 2 'ગાતાં ઝરણાં' સંગ્રહના પ્રકૃતિ અને વતનપ્રેમના નિબંધોની વિગતે ચર્ચા કરો. 14
- 3 કોઈપણ બે વિશે નોંધ લખો : 14
- (1) 'ફોગટલાલ' કાવ્યમાં સાંપ્રત માનવ
- (2) 'કણકણમાં ગાંધી' કાવ્યનો મધ્યવર્તી વિચાર
- (3) 'ચીસ' કાવ્યસંગ્રહમાં આધુનિકતા
- (4) 'લાવ' કાવ્યમાં પ્રગટતી ભાવસંવેદના
- 4 કોઈપણ બે વિશે નોંધ લખો : 14
- (1) 'ગાતાં ઝરણાં' નિબંધોમાં ચિંતન
- (2) 'બાનો વાડો' નિબંધમાં બાનું ચરિત્ર
- (3) 'ગાતાં ઝરણાં'ના નિબંધોની ગદ્યશૈલી
- (4) 'ગાતાં ઝરણાં'માં પાત્રો અને પ્રસંગો વિષયક નિબંધો.

5 યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ આપો :

- (1) પ્રવીણ દરજ્જોનો જન્મ _____ તારીખે થયો હતો.
 (અ) 23 ઓગસ્ટ, 1943 (બ) 22 ઓગસ્ટ, 1944
 (ક) 23 ઓગસ્ટ, 1944 (ડ) 02 ઓગસ્ટ, 1944
- (2) પ્રવીણ દરજ્જોના માતા-પિતાનું નામ _____ હતું.
 (અ) કાંતિલાલ-ચંચળબેન (બ) શનિલાલ-ચંચળબેન
 (ક) રમણલાલ-ચંચળબેન (ડ) શાંતિલાલ-ચંચળબેન
- (3) પ્રવીણ દરજ્જોએ પ્રાથમિક અને માધ્યમિક શિક્ષણ _____ માં લીધું હતું.
 (અ) લુણાવાડા (બ) કાલોલ
 (ક) મહેલોલ (ડ) વડોદરા
- (4) નીચેનામાંથી કયા પ્રોફેસર પ્રવીણ દરજ્જોને ભણવા માટે ગોધરાથી મોડાસા લઈ જાય છે ?
 (અ) લવકુમાર દેસાઈ (બ) પ્રિયકાંત પરીખ
 (ક) ધીરુભાઈ ઠાકર (ડ) તનમનીશંકર શુક્લ
- (5) પ્રવીણ દરજ્જોએ _____ વિષય પર પી.એચ.ડીની પદવી પ્રાપ્ત કરી.
 (અ) ટૂંકીવાર્તા : સ્વરૂપ અને વિકાસ
 (બ) એકાંકી : સ્વરૂપ અને વિકાસ
 (ક) ખંડકાવ્ય : સ્વરૂપ અને વિકાસ
 (ડ) નિબંધ : સ્વરૂપ અને વિકાસ
- (6) પ્રવીણ દરજ્જોએ ઈ.સ. _____ માં બી.એ.ની ડિગ્રી મેળવી.
 (અ) 1961 (બ) 1963
 (ક) 1965 (ડ) 1967
- (7) પ્રવીણ દરજ્જોએ એમ.એ.ની પરીક્ષા _____ વિષયો સાથે પાસ કરી.
 (અ) ગુજરાતી - સંસ્કૃત (બ) ગુજરાતી - અર્થશાસ્ત્ર
 (ક) ગુજરાતી - હિન્દી (ડ) ગુજરાતી - બંગાળી
- (8) ગુજરાત સરકારે પ્રવીણ દરજ્જોની _____ સંસ્થાના ચેરમેન પદ પર નિમણૂક કરી હતી.
 (અ) ગુજરાત સાંસ્કૃતિક નિગમ (બ) ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ
 (ક) ગુજરાત સાહિત્ય અકાદમી (ડ) યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ

- (9) સાહિત્ય અને કેળવણી ક્ષેત્રે વિશિષ્ટ અર્પણ બદલ ભારત સરકારે વર્ષ 2011માં પ્રવીણ દરજ્જને _____ એવોર્ડથી સન્માનિત કર્યા.
- (અ) પદ્મશ્રી (બ) પદ્મભૂષિકા
(ક) પદ્મ વિભૂષણ (ડ) ભારત રત્ન
- (10) 'ચીસ' કાવ્યસંગ્રહની રચના સાલ _____ છે.
- (અ) 1973 (બ) 1976
(ક) 1978 (ડ) 1982
- (11) 'ગાતાં ઝરણાં' સંગ્રહમાં કુલ _____ લલિત નિબંધો છે.
- (અ) 30 (બ) 31
(ક) 34 (ડ) 35
- (12) ઈ.સ. _____ માં પ્રવીણ દરજ્જને કુમાર ચંદ્રક એનાયત થયો હતો.
- (અ) 2005 (બ) 2007
(ક) 2011 (ડ) 2018
- (13) નીચેનામાંથી _____ એ પ્રવીણ દરજ્જનો વિવેચન સંગ્રહ છે.
- (અ) ઉત્સેધ (બ) લીલાંપર્ણ
(ક) શબ્દશ્રી (ડ) ચર્વણા
- (14) પ્રવીણ દરજ્જ પાસેથી _____ નામે પ્રવાસ નિબંધો મળે છે.
- (અ) હિમાલયનો પ્રવાસ (બ) હિમાલયની ગોદમાં
(ક) હિમાલયને ખોળે (ડ) મારો હિમાલય પ્રવાસ

GA-014040

Seat No. _____

B. A. (Sem.-IV) Examination

April – 2023

BA00C403 : Gujarati-3

(Madhyakalin Gujarati Sahityano Itihas-II)

Time : Hours]

[Total Marks : 70

- 1 અખાના જીવન અને સાહિત્યસર્જનનો વિગતે પરિચય કરાવો. 14
અથવા
- 1 મધ્યકાલીન ગુજરાતી જ્ઞાનમાર્ગી કાવ્યધારાના પ્રમુખ સર્જકોની વિગતે ચર્ચા કરો. 14
- 2 પ્રેમાનંદના જીવન અને સાહિત્યસર્જનનો વિગતે પરિચય કરાવો. 14
અથવા
- 2 આખ્યાનનું સાહિત્યસ્વરૂપ સમજાવી તેનો વિકાસ આલેખો. 14
- 3 પદ્યવાર્તાકાર શામળની સિદ્ધિઓ અને મર્યાદાઓ બતાવી પદ્યવાર્તાકાર તરીકે તેનું મૂલ્યાંકન કરો. 14
અથવા
- 3 ટૂંક નોંધ લખો : (બંને)
(1) પદ્યવાર્તાનાં સ્વરૂપ લક્ષણો
(2) શામળકૃત 'મદનમોહના'
- 4 દયારામના જીવન અને સાહિત્યસર્જનનો પરિચય કરાવો. 14
અથવા
- 4 ગરબીનું સાહિત્યસ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરો. 14
- 5 સાચો વિકલ્પ પસંદ કરીને જવાબ આપો. 14
(1) અખાનો જન્મ ક્યાં થયો હતો?
(અ) જેતલપુર (બ) ગોમતીપુર
(ક) જોધપુર (ડ) વીરપુર
(2) અખાએ ગ્રંથોનું જ્ઞાન ક્યા ગુરુ પાસેથી લીધું હતું?
(અ) નાકર (બ) નિષ્કુળાનંદ
(ક) બ્રહ્માનંદ (ડ) ગોરખનાથ

GA-014040]

1

[Contd...

- (3) 'અખેગીતા' કેટલાં કડવાંમાં વિભાજિત કૃતિ છે?
 (અ) વીસ (બ) ત્રીસ
 (ક) ચાલીસ (ડ) પચાસ
- (4) 'એક મૂરખને એવી ટેવ....' પંક્તિના કવિનું નામ શું છે?
 (અ) ગોપાલ (બ) અખો
 (ક) નરહરિ (ડ) માંડણ
- (5) દર રવિવારે શ્રદ્ધાળુઓ પ્રેમાનંદરચિત કઈ કૃતિનું ગાન કરતાં હતાં?
 (અ) સુદામાચરિત્ર (બ) નળાખ્યાન
 (ક) ઓખાહરણ (ડ) હૂંડી
- (6) પ્રેમાનંદ ઉદર ભરવા નિમિત્તે ક્યાં જઈ વસ્યા હતા?
 (અ) નંદરબાર (બ) વડોદરા
 (ક) સુરત (ડ) નડિયાદ
- (7) પ્રેમાનંદના 'દશમસ્કંધ'ના મૂળ શામાં રહેલા છે?
 (અ) સ્કંદપુરાણ (બ) ભાગવત
 (ક) મહાભારત (ડ) રામાયણ
- (8) 'તૂટી સરખી ઝૂંપડીને લૂંટી સરખી નાર' - આ પંક્તિ પ્રેમાનંદના કયા આખ્યાનની છે?
 (અ) નળાખ્યાન (બ) રણયજ્ઞ
 (ક) ઓખાહરણ (ડ) સુદામાચરિત્ર
- (9) શામળે જીવનનિર્વાહ માટે કોનો આશ્રય સ્વીકાર્યો હતો?
 (અ) ભાણદાસ (બ) રખીદાસ
 (ક) સૂરદાસ (ડ) રામદાસ
- (10) શામળે કઈ વાર્તા લખીને પદ્યવાર્તા લખવાની શરૂઆત કરી હતી?
 (અ) મદનમોહના (બ) સૂડાબહોંતેરી
 (ક) પદ્માવતી (ડ) સિંહાસનબત્રીસી
- (11) 'વાણિયાના કવિ' તરીકે નવલરામ કોને ઓળખાવે છે?
 (અ) શામળ (બ) દયારામ
 (ક) પ્રેમાનંદ (ડ) ભાલણ

(12) દયારામના માતાનું નામ શું હતું?

- (અ) અમરતબા (બ) ગૌરીબા
(ક) કંચનબા (ડ) રાજકોરબા

(13) દયારામ ગુજરાતમાં કયા નામથી ઓળખાય છે?

- (અ) ગોપવધૂ (બ) ગુજરાતની ગોપી
(ક) સખી (ડ) ગોપીશ્રેષ્ઠ

(14) દયારામ ઉપરાંત ગુજરાતી સાહિત્યમાં કોણે ગરબી આપી છે?

- (અ) પ્રીતમ (બ) શામળ
(ક) વલ્લભ (ડ) પ્રેમાનંદ

GA-014006

Seat No. _____

B. A. (Sem.-IV) Examination

April – 2023

BA00E405 : Gujarati - 1

(Shahity Sawarup No Abhyas - Ekanki)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

1 એકાંકી સાહિત્યસ્વરૂપનાં લક્ષણોનો વિગતે પરિચય કરાવો. 14

અથવા

1 મુખ્ય-મુખ્ય એકાંકીકારોને ધ્યાનમાં રાખી, ગુજરાતી એકાંકીનો વિકાસ આલેખો. 14

2 'ગુજરાતી પ્રતિનિધિ એકાંકીઓમાં' સંગ્રહિત થયેલાં એકાંકીઓનું સમગ્રલક્ષી મૂલ્યાંકન કરો. 14

અથવા

2 નીચેની બે એકાંકીનું રસદર્શન કરાવો : 14

(1) હુકમ માલિક

(2) માસીને દે ફાંસી

3 કોઈપણ બે વિશે ટૂંક નોંધ લખો. 14

(1) 'સોયનું નાકું' શીર્ષકની યથાર્થતા

(2) 'હું પશલો છું'નું રસદર્શન

(3) 'બાથટબમાં માછલી'માં આવતું એબ્સર્ડનું તત્ત્વ

(4) 'પુનરાગમન' એકાંકીમાં ગ્રામીણ વાતાવરણ

4 ટૂંક નોંધ લખો : (ગમે તે બે) 14

(1) 'સમ્રાટ શ્રેણિક' એકાંકીનો અંત

(2) 'ઝેરવું' શીર્ષકનું ઔચિત્ય

(3) 'ઝાકળનું મોતી'માંના પાર્વતી

(4) 'સરનામા વિનાનું મોત'માં આવતું મનોવૈજ્ઞાનિક નિરૂપણ

GA-014006]

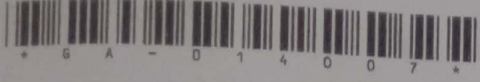
1

[Contd...

5 યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ લખો :

- (1) ગુજરાતી સાહિત્યના પ્રથમ એકાંકીકાર કોણ છે?
 (અ) યશોધર મહેતા (બ) શિવકુમાર જોશી
 (ક) જયંતિ દલાલ (ડ) બટુભાઈ ઉમરવાડીયા
- (2) એકાંકી એ કેવું સાહિત્યસ્વરૂપ છે?
 (અ) કાવ્યમૂલક (બ) નાટ્યમૂલક
 (ક) કથામૂલક (ડ) લઘુકથા મૂલક
- (3) 'પેન્સિલની કબર અને મીણબત્તી' એકાંકીના એકાંકીકાર કોણ છે?
 (અ) આદિલ મન્સૂરી (બ) યશવંત પંડ્યા
 (ક) મધુરાય (ડ) યુનિલાલ મડિયા
- (4) 'હુકમ માલિક' એકાંકી કેટલાં દશ્યોમાં વહેંચાયેલું છે.
 (અ) ચાર (બ) પાંચ
 (ક) ત્રણ (ડ) બે
- (5) 'ગુજરાતી પ્રતિનિધિ એકાંકીઓ' પુસ્તકના સંપાદકનું નામ જણાવો.
 (અ) સતીશ વ્યાસ (બ) ચિનુ મોદી
 (ક) ચન્દ્રવદન મહેતા (ડ) લાભશંકર ઠાકર
- (6) 'ગુજરાતી પ્રતિનિધિ એકાંકીઓ'માં કુલ કેટલાં એકાંકીઓનું સંપાદન કરવામાં આવ્યું છે?
 (અ) 13 (બ) 10
 (ક) 15 (ડ) 12
- (7) નીચે આપેલા એકાંકીઓમાં વિહંગ મહેતાનું એકાંકી કયું છે?
 (અ) પુનરાગમન (બ) ઝેરવું
 (ક) ઝાકળનું મોતી (ડ) હું જે કહીશ તે સત્ય કહીશ
- (8) "ધરમશાળામાં જાઓ ને! પગ ભાંગી ગયા છે?" - સંવાદ બારણે ટકોરા એકાંકીમાં કોણ બોલે છે?
 (અ) બટુ (બ) નંદુગોરાણી
 (ક) ચંચળ (ડ) મુસાફર

- (9) 'શહીદ' એકાંકીસંગ્રહના એકાંકીકારનું નામ જણાવો.
- (અ) જયંતિ દલાલ (બ) યુનિલાલ મડિયા
(ક) ઉમાશંકર (ડ) પન્નાલાલ
- (10) મોહિનીનું પાત્ર કયા એકાંકીનું છે?
- (અ) બારણે ટકોરા (બ) ઝાકળનું મોતી
(ક) સોયનું નાકું (ડ) પુનરાગમન
- (11) નીચેનામાંથી કયા એકાંકીમાં લેખકે પછાત કોમોમાં વ્યસનોએ કેવો ભરડો લીધો છે તે બતાવે છે.
- (અ) ઝાકળનું મોતી (બ) ઝેરવું
(ક) પુનરાગમન (ડ) સરનામા વગરનું મોત
- (12) નીચેનામાંથી કયા એકાંકીમાં પારસી બોલીના શબ્દો જોવા મળે છે?
- (અ) બારણે ટકોરા (બ) ઝાકળનું મોતી
(ક) બાથટબમાં માછલી (ડ) માસીને દે ફાંસી
- (13) એકાંકીનો અંત કેવો હોવો જોઈએ?
- (અ) મધુર (બ) અસ્પષ્ટ
(ક) ચમકૃતિજન્ય (ડ) સરળ
- (14) નીચેનામાંથી કયું એકાંકી એક્સર્સ એકાંકીના ઉત્તમ નમૂનારૂપ છે?
- (અ) ઝેરવું
(બ) પેન્સિલની કબર અને મીણબત્તી
(ક) હું પશલો છું
(ડ) બાથટબમાં માછલી

GA-014007

Seat No. _____

B. A. (Sem.-IV) Examination

April - 2023

BA00E406 : Gujarati - 2

(Granthkarno Abhyas - Dr. Pravin Darji)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- સૂચના : (1) દરેક પ્રશ્ન ફરજિયાત છે.
(2) પ્રશ્નની જમણી બાજુ ગુણભાર દર્શાવેલ છે.

1 'ગાતાં ઝરણાં' નિબંધસંગ્રહના આધારે પ્રવિણ દરજ્જાને નિબંધકાર તરીકે મૂલવો. 14

અથવા

1 'ગાતાં ઝરણાં' નિબંધસંગ્રહમાં વતનપ્રેમને લગતા નિબંધોની ઉદાહરણ સહિત ચર્ચા કરો. 14

2 'ચીસ' કાવ્યસંગ્રહના આધારે પ્રવિણ દરજ્જાની કવિ તરીકેની વિશેષતાઓ જણાવો. 14

અથવા

2 'ચીસ' કાવ્યસંગ્રહમાં કવિએ પુરાકલ્પનનો પ્રયોગ સવિશેષ કરીને સાંપ્રત જીવનની ઝાંખી કરાવી છે. - આ વિધાનની સાધક-બાધક ચર્ચા કરો. 14

3 ટૂંક નોંધ લખો : (ગમે તે બે) 14

(1) 'બાનો વાડો' નિબંધની સમીક્ષા

(2) 'ગાતાં ઝરણાં'માં વર્ષાઋતુનું વર્ણન

(3) 'ગાતાં ઝરણાં'માં ગદ્યશૈલી

(4) 'ગાતાં ઝરણાં'માં માનવ શરીરનાં અંગોને લગતા નિબંધ.

4 કોઈ પણ બે વિશે લખો : 14

(1) 'આમ જ' કાવ્યની સમીક્ષા.

(2) 'ચીસ' કાવ્યસંગ્રહમાં કલ્પન-પ્રતીક

(3) 'ચીસ' કાવ્યસંગ્રહમાં સાંપ્રત માનવ.

(4) 'વહીવંચો' કાવ્યની સમીક્ષા

GA-014007]

1

[Contd...

- 5 યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ આપો.
- (1) 'ચીસ' કાવ્યસંગ્રહની પ્રથમ આવૃત્તિ _____ વર્ષમાં પ્રગટ થઈ.
- (અ) જૂન 1973 (બ) જૂન 1974
(ક) જૂન 1975 (ડ) જૂન 1976
- (2) 'ચીસ' પ્રવિણ દરજ્જાનો કાવ્યસંગ્રહ છે. સાચું કે ખોટું ?
- (3) 'ગાતાં ઝરણાં' કાવ્યસંગ્રહમાં કુલ _____ નિબંધો છે.
- (અ) 31 (બ) 21
(ક) 41 (ડ) 51
- (4) 'નરોવા કુંજરો વા' - અશ્વત્થામાનું પુરાકલ્પન કયા કાવ્યમાં આવે છે?
- (અ) આમ જ (બ) કણ કણમાં ગાંધી
(ક) ફોગટલાલ (ડ) વહીવંચાની વાત
- (5) પ્રવિણ દરજ્જાનો જન્મ નીચેની પૈકી કઈ તારીખે થયો હતો ?
- (અ) તા. 23-8-1946
(બ) તા. 23-8-1944
(ક) તા. 23-8-1988
(ડ) તા. 23-8-1942
- (6) પ્રવિણ દરજ્જાના લગ્ન નીચેના પૈકી કોની સાથે થયા હતા ?
- (અ) હર્ષિલાબેન (બ) રમીલાબેન
(ક) પ્રેમીલાબેન (ડ) રસીલાબેન
- (7) નીચેનામાંથી કઈ કોલેજને કર્મભૂમિ બનાવી પ્રવિણ દરજ્જાએ અધ્યાપન કાર્ય કર્યું હતું?
- (અ) ઈડર કોલેજ (બ) લુણાવાડા કોલેજ
(ક) ગોધરા કોલેજ (ડ) હાલોલ કોલેજ
- (8) પ્રવિણ દરજ્જાની કઈ કૃતિ હાસ્યનિબંધ સંગ્રહ છે?
- (અ) માણસથી માણસ (બ) નવાદેશ
(ક) અડખે પડખે (ડ) બટકબોલા બુધાલાલ
- (9) પ્રવિણ દરજ્જા 'ગાતાં ઝરણાં'માં હાથ, પગ, મોઢું, કાન જેવા શરીરના અવયવોને લઈને માનવજીવનની વૃત્તિઓને પ્રગટ કરે છે.
- (અ) સાચું (બ) ખોટું

- (10) કોલેજ અભ્યાસ દરમિયાન પ્રવિણ દરજ્જાના સહાધ્યાયી મિત્રો પ્રવિણ દરજ્જાને 'હરતી ફરતી લાઈબ્રેરી' તરીકે ઓળખાવતા હતા.
 (અ) સાચું (બ) ખોટું
- (11) એનું કયું કામ? એનું કયું ગામ? એનું કયું કામ? બોલ એનું કયું નામ? આ પંક્તિ કયા કાવ્યની છે ?
 (અ) ફોગટલાલ (બ) શહેર
 (ક) વહીવંચાની વાત (ડ) કણ કણમાં ગાંધી
- (12) 'ચીસ' કાવ્યસંગ્રહની બીજી નવસંસ્કરિત આવૃત્તિમાં _____ કાવ્યો સંગ્રહિત થયા છે.
 (અ) 34 (બ) 35
 (ક) 36 (ડ) 37
- (13) લીલાપર્ણા નિબંધસંગ્રહને કયો એવોર્ડ પ્રાપ્ત થયો હતો?
 (અ) ઉમા-સ્નેહરશ્મિ (બ) કાકાસાહેબ કાલેલકર
 (ક) કુમાર સુવર્ણચંદ્રક (ડ) એકેય નહીં
- (14) 'ચીસ' કાવ્યસંગ્રહમાં કવિએ કઈ વિશેષતાનો સવિશેષ કાવ્યાત્મક વિનિયોગ કર્યો છે?
 (અ) વક્તા (બ) છાંદસ
 (ક) પ્રતીક (ડ) પુરાકલ્પન

GA-014041

Seat No. _____

B. A. (Sem.-IV) Examination

April – 2023

BA00C401 : Hindi - 1

(Madhyakalin Kavita)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- सूचना : (1) सभी प्रश्नों के अंक समान हैं ।
(2) वस्तुनिष्ठ प्रश्नों के उत्तर पूरे वाक्य में लिखें ।

- 1 पठित अंशों के आधार पर कबीर की भक्ति-भावना पर प्रकाश डालिए । 14
अथवा
1 'नागमती वियोग-खंड' के आधार पर नागमती का विरह वर्णन लिखिए । 14
- 2 'सूरदास की कविता में वात्सल्य एवं शृंगार का सुंदर समन्वय है' – समीक्षा कीजिए । 14
अथवा
2 वनमार्ग में राम-लक्ष्मण-सीता का केन्द्रीय भाव स्पष्ट कीजिए । 14
- 3 संक्षेप में लिखिए : 14
(अ) मीरा के पदों में प्रेम और वेदना ।
अथवा
(अ) बिहारी के पदों में रूप वर्णन ।
(ब) घनानंद का प्रेम वर्णन ।
अथवा
(ब) रहीम के दोहों में नीति और भक्ति ।
- 4 ससंदर्भ समझाइए : 14
(अ) पतियाँ मैं कैसे लिखूँ, लिख्योरी न जाय ।
कलम धरत मेरो कर कंपत हैं नैन रहे झड़ लाय ।
बात कहँ तो कहत न आवै, जीव रह्यौ डराय ।
विपत हमारी देख तुम चाले, कहिया हरिजीसूँ जाय ।
अथवा
(अ) आड़े दै आले बसन जाड़े हूँ की राति ।
साहस ककै सनेह-बस सखी सबै ढिंग जाति ॥

GA-014041]

1

[Contd...

(ब) तब तौ छबि पीवत जीवत हे, अब सोचन लोचन जात जरे ।
हित पोष के तोष सु प्रान पले, बिललात महादुख-दोष भरे ।
घनआनंद मीत सुजान बिना सब ही सुख-साज-समाज टरे ।
तब हार पहार से लागत हे अब आनि कै बीच पहार परे ।
अथवा

(ब) सर सूखे पंछी उडै, औरे सरन समाहिं ।
दीन मीन बिन पच्छ के, कहु रहीम कहं जाहिं ॥

5 सूचनानुसार कीजिए :

(अ) सही विकल्प चुनकर रिक्त स्थान की पूर्ति कीजिए :

(1) कबीर की भाषा _____ थी । (ब्रजभाषा, सधुक्कडी, अवधी)

(2) सूरदास का सर्वाधिक प्रामाणिक ग्रंथ _____ हैं । (सूरसारावली, सूरसागर, साहित्यलहरी)

(3) मीराँ का जन्म _____ गाँव में हुआ था । (कुड़की, सीही, बसुआ-गोविन्दपुर)

(4) गागर में सागर को भरने का प्रयास _____ ने अपने दोहों में किया है । (रहीम, कबीर, बिहारी)

(5) घनानंद _____ के मीर मुंशी थे । (अलाउद्दीन, मुहम्मद शाह रंगीले, अकबर)

(ब) सही के सामने (√) और गलत के सामने (×) की निशानी कीजिए ।

(1) 'पद्मावत' जायसी की अक्षय-कीर्ति का आधार है ।

(2) गोस्वामी तुलसीदास का सारा सर्जन लोकमंगल की भावना से प्रेरित है ।

(3) मीराँ की भक्ति माधुर्योपासना के रस में समाहित हुई है ।

(4) रहीम कलम और तलवार दोनों के धनी थे ।

(5) प्रेम की पीड़ा घनानंद की कविता का प्राणतत्व नहीं है ।

(क) सही जोड़े मिलाइए :

(अ)

(1) कबीर

(2) तुलसीदास

(3) मीराँबाई

(4) रहीम

(आ)

(1) कवितावली

(2) मदनाटक

(3) सबद

(4) पदावली

GA-014042

Seat No. _____

B. A. (Sem.-IV) Examination

April – 2023

BA00C402 : Hindi - 2

(Nibandh Aevam Aanya Gadhya Viddhyae)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- 1 आचार्य रामचन्द्र शुक्ल रचित 'साहित्य का स्वरूप' निबंध की समीक्षा कीजिए । 14
अथवा
1 'साहित्य और जीवन' निबंध का सारांश लिखिए । 14
- 2 'नाखून मनुष्य की पाशिवक वृत्ति का जीवंत प्रतीक है ।' – इस कथन की पुष्टि कीजिए । 14
अथवा
2 'मेरा गाँव-घर' निबंध में वर्णित लेखक के स्मृति में बसे गाँव पर प्रकाश डालिए । 14
- 3 संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए : 14
(क) महादेवी का गौरा के प्रति प्रेम ।
अथवा
(क) 'गौरा' की विशेषताएँ ।
(ख) महाकवि जयशंकर प्रसाद का व्यक्तित्व ।
अथवा
(ख) 'महाकवि जयशंकर प्रसाद' संस्मरण की विशेषताएँ ।
- 4 संदर्भ सहित व्याख्या कीजिए : 14
(अ) 'आप साधु हैं, आपको दुनियादारी समझ में नहीं आती । दरखास्तें 'पेपरवेट' से नहीं दबतीं । खैर, आप उस कमरे में बैठे बाबू से मिलिए ।'
अथवा
(अ) 'मुझे नहीं जाना । मैं तो पेंशन की दरखास्तों पर अटका हूँ । यहीं मेरा मन लगा है ।'

(आ) तुम्हारे जाने के लिए यह उच्च समय अर्थात् हाईटाइम है। क्या तुम्हें तुम्हारी पृथ्वी नहीं पुकारती ?

अथवा

(आ) पहली बार मुझे लगा कि अतिथि सदैव देवता नहीं होता, वह मानव और थोड़े अंशों में राक्षस भी हो सकता है।

5 (अ) सही विकल्प चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए : 5

- (1) व्यंजना के _____ प्रकार हैं। (दो, तीन, चार)
- (2) 'साहित्य और जीवन' निबंध के लेखक _____ हैं। (आचार्य रामचंद्र शुक्ल, आचार्य नन्ददुलारे वाजपेयी, आचार्य हजारीप्रसाद द्विवेदी)
- (3) 'नाखून क्यों बढ़ते हैं' निबंध _____ प्रकार का निबंध है। (ललित, राजनीतिक, संस्मरणात्मक)
- (4) _____ ने गाय को करुणा की कविता कहा है। (रवीन्द्रनाथ ठाकुर, महादेवी वर्मा, महात्मा गांधीजी)
- (5) भोलाराम को पेंशन पर बैठे _____ वर्ष निकल गये थे। (पाँच, सात, दस)

(आ) सही जोड़े मिलाइए : 5

(क)

(ख)

(1) शरद जोशी	(1) हिन्दी साहित्य : बीसवीं शताब्दी
(2) शिवपूजन सहाय	(2) जीप पर सवार इल्लियाँ
(3) विद्यानिवास मिश्र	(3) रानी नागफनी की कहानी
(4) हरिशंकर परसाई	(4) देहाती दुनिया
(5) नन्ददुलारे वाजपेयी	(5) छितवन की छाँह

(इ) सही और गलत विधान पहचान कर सही (✓) गलत (×) का चिह्न लगाएँ। 4

- (1) रामचंद्र शुक्ल ने 'हिन्दी साहित्य का इतिहास' ग्रंथ की रचना की।
- (2) जयशंकर प्रसाद हिन्दी के छायावादी साहित्यकार हैं।
- (3) गौरा की मृत्यु जहर खाने से हुई थी।
- (4) 'तुम कब जाओगे ? अतिथि !' के लेखक हरिशंकर परसाई हैं।

GA-014043

Seat No. _____

B. A. (Sem. IV) Examination

April - 2023

BA00C403 : Hindi - 3

(Hindi Sahitya Ka Itihas - Sagun Bhaktikal Evam Ritikal)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- 1 वैष्णव भक्ति के प्रमुख प्रतिष्ठापक आचार्यों का परिचय दीजिए । 14
अथवा
सगुण भक्तिकाव्य की प्रमुख विशेषताओं पर प्रकाश डालिए ।
- 2 रामकाव्य की प्रमुख प्रवृत्तियों पर प्रकाश डालिए । 14
अथवा
रामकाव्य का स्वरूप स्पष्ट करते हुए गोस्वामी तुलसीदास जी के योगदान पर प्रकाश डालिए ।
- 3 कृष्ण भक्ति का स्वरूप स्पष्ट करते हुए कृष्णकाव्य की प्रमुख प्रवृत्तियों का परिचय दीजिए । 14
अथवा
संक्षेप में लिखिए : (क) अष्टछाप का परिचय (ख) भंवरगीत
- 4 रीतिकाल की रीतिबद्ध और रीतिमुक्त काव्यधारा की प्रमुख प्रवृत्तियों पर प्रकाश डालिए । 14
अथवा
संक्षेप में लिखिए: (क) रीतिकाल नामकरण (ख) घनानन्द कवित्त
प्रश्न : 5 सूचनानुसार उत्तर दीजिए :
(क) योग्य विकल्प चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए : 5
1 दार्शनिक दृष्टि से रामानुजाचार्य के श्री सम्प्रदाय का सिद्धांत.....कहलाता है।
(शुद्धाद्वैत, द्वैताद्वैत ,विशिष्टाद्वैत)
2 ' भक्तन को कहा सीकरी सो काम'पंक्ति ..... की है। (सूरदास , कृष्णदास, कुम्भनदास)
3 ..... समन्वयवादी कवि थे। (रामानन्द ,तुलसीदास ,सूरदास)
4 रामचंद्रिका के रचनाकर ..... है। (रामानन्द ,तुलसीदास , केशव)
5 रीतिकाल को 'रीतिकाल' की संज्ञा देनेवाले ..... थे।
(विश्वनाथप्रसाद मिश्र , आचार्य रामचन्द्र शुक्ल , मिश्रबंधु)

GA-014043]

1

[Contd...

(ख) नीचे दिए गए कथन को लिखकर उसके सामने सही (✓) या गलत (X) के निशान लगाइए।

- 1 'पुष्टिमारग को जहाज जात है सो जाको कछु लेना हो सो लेउ' पंक्ति विठ्ठलनाथ जी की है।
- 2 वल्लभचार्य का संप्रदाय श्री संप्रदाय कहा जाता है।
- 3 रीतिकाल में लक्षण ग्रंथों का निर्माण हुआ था।
- 4 बोधा, आलम, ठाकुर रीतिमुक्त कवि हैं।
- 5 तुलसीदास की प्रमुख भाषा ब्रज है।

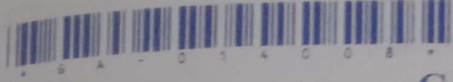
5

(ग) जोड़े मिलाइए:

1 रामचरितमानस	(1) बिहारी
2 साहित्यलहरी	(2) तुलसीदास
3 भंवरगीत	(3) सूरदास
4 सतसई	(4) नंददास

4

GA-014008

Seat No. _____

B. A. (Sem. IV) Examination

April - 2023

BA00E407 : Hindi - 1 - Madhyakalin Kavita
(Elective-1)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

प्रश्न: १ 'नागमती वियोग खंड ' के आधार पर नागमती का विरह वर्णन कीजिए। १४

अथवा

प्रश्न: १ सूरदास के काव्य में व्यक्त वात्सल्य एवं शृंगार का चित्रण कीजिए।

प्रश्न: २ बिहारी के काव्य में शृंगार वर्णन को सविस्तर लिखिए। १४

अथवा

घनानंद के काव्य में व्यक्त शृंगार भावना को सविस्तर समजाइये।

प्रश्न ३ संक्षेप में लिखिए। १४

(१) कबीर की भक्ति-भावना

अथवा

'वनमार्ग में राम, लक्ष्मण और सीता' का वर्णन।

(२) रहीम के दोहों का केन्द्रीय भाव।

अथवा

मीरा के पदों में व्यक्त प्रेम और वेदना ।

प्रश्न: ४ ससंदर्भ समझाइए। १४

(अ) पिऊ सौ कहेउ संदेसडा, हे भौरा हे काग।

सो धनि बिरहै जरि मुई, तेहिक धुँआ हम लागि ॥

अथवा

(अ) जे पुर गाँव बसहिं मग माहीं। तिन्हहि नाग सुर नगर सिहाहीं॥

केहि सुकृति केहि घरीं बसाए। धन्य पुन्यमय परम सुहाए॥

जहँ जहँ राम चरन चलि जाहीं। तिन्ह सामान अमरावती नाहीं॥

पुन्य पुंज मग निकट निवासी। तिन्हहि सराहहिं सुरपुर बासी॥

(ब) "हेरी म्हों दरद दिवाणी म्हारों दरद न जान्यों कोय।
घायल री गत घायल जान्यों, हिवडो अगण संजोय ॥"

अथवा

(ब) रावरे रूप की रीति अनूप, नयो नयो लागत ज्यों ज्यों निहारियै
त्योँ इन आँखिन बानि अनोखी, अधानि कहूँ नहि आनि तिहारियै

प्रश्न: ५ सुचनानुसार लिखिए।

90

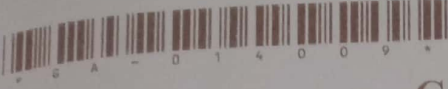
(अ) रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए।

1. 'साहित्य लहरी' _____ की रचना है। (सूरदास, तुलसीदास, कबीर)
2. _____ निर्गुण धारा के कवि है। (तुलसीदास, जायसी, सुदास)
3. 'जशोदा हरि पालनै जुलावै' पंक्ति _____ कवि की है।
(सूरदास, तुलसीदास, जायसी)
4. 'पोथी पढ़ी पढ़ी जग मुवा, पंडित भया न कोई' पंक्ति _____ कवि की है।
(सूरदास, बिहारी, कबीर)
5. तुलसी की पत्नी का नाम _____ था। (पद्मावती, रत्नावली, मायावती)
6. मीराबाई का विवाह _____ से हुआ था। (भोजराज, राजा जयसिंह, रामसिंह)
7. घनानंद _____ बादशाह के राज कवि थे।
(मुहम्मदशाह रंगीले, अकबर, शाहजहाँ)
8. 'नागमती वियोग खंड' में _____ का वर्णन हुआ है।
(बारहमासा, वसंत रतु, अकाल)
9. घनानंद की प्रेयसी का नाम _____ था। (मेनका, सुजान, सुल्ताना)
10. बिहारी _____ काल के कवि है। (आदिकाल, भक्तिकाल, रीतिकाल)

(ब) सही जोड़ मिलाइए।

8

(१) बिहारी	--	(१) पद्मावत
(२) जायसी	--	(२) शृंगार कवि
(३) सूरदास	--	(३) रामचरितमानस
(४) तुलसीदास	--	(४) साहित्य लहरी

GA-014009

Seat No. _____

B. A. (Sem.-IV) Examination

April – 2023

BA00E408 : Hindi - 2

(Nibandh Aevam Aanya Gadhya Viddhyae)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

1 आचार्य शुक्ल लिखित चिन्तनात्मक निबंध के रूप में 'साहित्य का स्वरूप' निबंध 14
की विवेचना कीजिए ।

अथवा

1 'साहित्य और जीवन' निबंध का सारांश लिखिए । 14

2 हजारीप्रसाद द्विवेदी लिखित 'नाखून क्यों बढ़ते हैं ?' निबंध का सारांश लिखिए । 14

अथवा

2 डॉ. विद्यानिवास मिश्र लिखित 'मेरा गाँव-घर' निबंध का संक्षिप्त सारांश लिखिए । 14

3 संक्षेप में लिखिए : 14

(अ) 'गौरा' रेखाचित्र का सारांश ।

अथवा

(अ) महाकवि जयशंकर प्रसाद के निराभिमानी व्यक्तित्व ।

(ब) 'भोलाराम का जीव' व्यंग्य की प्रमुख समस्या ।

अथवा

(ब) 'अतिथि तुम कब जाओगे' व्यंग्य का सारांश ।

4 संदर्भ सहित व्याख्या कीजिए : 14

(अ) 'हम किसी पूर्वनिश्चित दार्शनिक अथवा साहित्यिक सिद्धांत को लेकर उसके आधार पर कला की परख नहीं कर सकते । सभी सिद्धांत सीमित हैं । किन्तु कला के लिए कोई भी सीमा नहीं है ।'

अथवा

GA-014009]

1

[Contd...

- (अ) 'जहाँ नहरे नहीं, नलकूप नहीं, जहाँ की मिट्टी में पंचायत राज की जहरीली जातिवादी राजनीति अभी घुस नहीं पायी है ।'
 (ब) 'गोपालक भारत देश पर व्यंग्य भी किया है कि जहाँ इस देश में गौ-पूजा होती है, वहाँ इसी देश में गौ के हत्यारे भी हैं ।'

अथवा

- (ब) 'मुझे नहीं जाना । मैं तो पेंशन की दरखास्तों में अटका हूँ । यहीं मेरा मन लगा है ।'

5 (अ) योग्य विकल्प चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए : 14

(1) आ. शुक्ल की समीक्षा का आधार भारतीय _____ है । (नाट्य सिद्धान्त, रस सिद्धान्त, ध्वनि सिद्धान्त)

(2) _____ अपने स्वदेश प्रेम को संपूर्ण मनुष्यता और विश्व प्रेम के संदर्भ में देखते हैं । (प्रेमचंद, वड्सवर्थ, रवीन्द्रनाथ)

(3) आ. हजारीप्रसाद द्विवेदी लिखित _____ निबंध-ग्रंथ है । (सूर साहित्य, अशोक के फूल, शशांक)

(4) पनियल-सा दही जमता है, उपर से _____ डालकर मीठा किया जाता है । (नमक, शहद, चीनी)

(5) _____ वास्तव में बहुत प्रियदर्शनी थी । (गौरा, निलकंठ, सोना)

(6) _____ जयशंकर प्रसाद का महाकाव्य है । (कामायनी, साध्यगीत, आँसू)

(7) हरिशंकर परसाई का जन्म _____ राज्य में हुआ था । (मध्यप्रदेश, राजस्थान, गुजरात)

(ब) निम्नांकित विधान सही (✓) या गलत (×) है दर्शाइए :

(1) आ. शुक्ल का जन्म सन् 1884 में हुआ था ।

(2) विक्टर ह्यूगो का संबंध श्रीलंका से है ।

(3) प्रेम ही बड़ी चीज है, क्योंकि वह हमारे भीतर है ।

(4) 'छितवन की छाँव' विद्यानिवास मिश्र का निबंध संग्रह है ।

(5) महादेवी वर्मा के कुछ रेखाचित्र 'जागरण' में प्रकाशित हुए थे ।

(6) आ. शिवपूजन सहाय लिखित 'देहाती दुनिया' उपन्यास है ।

(7) अतिथि सदैव देवता नहीं होता ।

GA-014056-G

Seat No. _____

B. A. (Sem.-IV) Examination

April - 2023

BA00C401 : Sociology-I

(Social Demography)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- સૂચના : (1) બધા જ પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.
(2) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

1	સામાજિક વસ્તીશાસ્ત્રનો અર્થ આપી તેનું મહત્વ સમજાવો.	14
	અથવા	
1	ભારતમાં ઊંચા જન્મદરના કારણો લખો.	14
2	વસ્તી ગણતરી પદ્ધતિનો અર્થ આપી તેનું મહત્વ સમજાવો.	14
	અથવા	
2	નેશનલ સેમ્પલ સર્વે પદ્ધતિનો અર્થ આપી તેની મર્યાદા લખો.	14
3	વસ્તી અંગેનો માલ્થસનો સિદ્ધાંત વિગતે સમજાવો.	14
	અથવા	
3	વસ્તી સંક્રાન્તિનો સિદ્ધાંત સમજાવો.	14
4	કુટુંબ નિયોજનનો અર્થ આપી તેની પદ્ધતિઓ લખો.	14
	અથવા	
4	ભારતમાં કુટુંબ નિયોજનમાં નડતા અવરોધો જણાવો.	14
5	(અ) ખરા-ખોટા લખો.	7
	(1) વસ્તીની સમસ્યા એ વસ્તીની સંખ્યાત્મક સમસ્યા નથી.	
	(2) નાનું કુટુંબ એ વ્યક્તિગત કુટુંબ છે.	
	(3) વસ્તીગણતરી દર દસ વર્ષે એકવાર થાય છે.	

GA-014056-G]

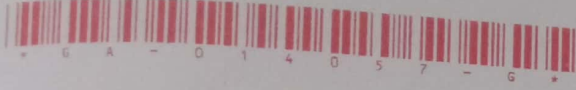
1

[Contd...

- (4) નેશનલ સેમ્પલ સર્વે એ વસ્તી વિષયક માહિતીનો પ્રાથમિક સ્ત્રોત નથી.
- (5) જે તે રાષ્ટ્રના કુદરતી સંસાધન અને ઉત્પાદનના સાધન હોય તેના પ્રમાણમાં વસ્તી હોય તેને ઇષ્ટવસ્તી કહેવાય.
- (6) નવી રાષ્ટ્રીય વસ્તીનીતિ દ્વિસુત્રીય કાર્યક્રમ અંતર્ગત તેનો ઉદ્દેશ પૂર્ણ કરી શકશે.
- (7) ગર્ભપાતને ભારતીય સમાજમાં ધાર્મિક અને નૈતિક દ્રષ્ટિએ પાપ ગણવામાં આવતું નથી.

(બ) જોડકા જોડો

A	B
(1) આધુનિક વસ્તીશાસ્ત્રના પિતા	(a) નાના કુટુંબનું ધોરણ અને મૂલ્યોનો સ્વીકાર
(2) વસ્તીશાસ્ત્રનો કેન્દ્રવર્તી વિષયવસ્તુ	(b) મિરડલ
(3) વસ્તીશાસ્ત્રની સતત નોંધ કરવાની પદ્ધતિ	(c) રોબર્ટ માલ્થસ
(4) નિદર્શ નોંધણી પદ્ધતિ	(d) જહોન ગ્રાઉન્ટ
(5) આર્થિક સિદ્ધાંત	(e) જન્મદર અને મૃત્યુદર
(6) રાષ્ટ્ર અને કુટુંબ	(f) સિવિલ રજિસ્ટ્રેશન સિસ્ટમ
(7) કુટુંબ નિયંત્રણનું લક્ષણ	(g) ડ્યુઅલ રેકોર્ડ સિસ્ટમ

GA-014057-G

Seat No. _____

B. A. (Sem.-IV) Examination

April - 2023

BA00C402 : Sociology-2

(Sociology of Tribal Society)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- 1 સામાજિક માનવશાસ્ત્રનો અર્થ અને કાર્યક્ષેત્ર જણાવો. 14
અથવા
- 1 સામાજિક માનવશાસ્ત્રનો ખ્યાલ સ્પષ્ટ કરી તેના અભ્યાસનું મહત્ત્વ સમજાવો. 14
- 2 આદિવાસીનો અર્થ આપી તેના લક્ષણો સમજાવો. 14
અથવા
- 2 અર્થવ્યવસ્થા એટલે શું? આદિવાસીઓની જીવનનિર્વાહની રીતો જણાવો. 14
- 3 કુટુંબનો અર્થ અને પ્રકાર જણાવો 14
અથવા
- 3 લગ્નનો અર્થ આપી. જીવનસાથી મેળવવાની રીતો જણાવો. 14
- 4 ભારતના આદિવાસીઓની નિરક્ષરતાની સમસ્યા સ્પષ્ટ કરો. 14
અથવા
- 4 સ્થળાંતર એટલે શું? તેના કારણો જણાવો. 14
- 5 (અ) ખાલી જગ્યા પૂરો. 7
(1) _____ કુટુંબ ઈંગ તરીકે ઓળખાય છે? (ખાસી, ખાસા, હો)
(2) ભારતમાં આદિવાસી સમુદાયોની સંખ્યા _____ છે. (900, 700, 800)
(3) ખારિયા _____ કુટુંબ છે. (પિતૃવંશી, માતૃવંશી, સંયુક્ત)

- (4) ગુજરાતની વસ્તીમાં _____ ટકા વસ્તી આદિવાસીઓની છે. (11.1%, 9%, 14.8%)
- (5) આદિવાસીઓને ભારતીય બંધારણમાં _____ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. (અનુસૂચિત જનજાતિ, બક્ષીપંચ, અનુસૂચિત જાતિ)
- (6) ભારતના _____ આદિવાસીઓમાં સાટા લગ્ન પ્રથા જોવા મળે છે? (ખાસા, ખાસી, ખારિયા)
- (7) આદિવાસીઓની _____ તેમની અસ્મિતા કે ઓળખનું અંગ છે. (ચાલ, વર્તનશૈલી, ભાષા)

(બ) જોડકાં જોડો.

અ	બ
(1) માતૃવંશી કુટુંબ	(A) હંગામી લગ્ન
(2) ભાઈ-બહેન	(B) યુવાગૃહ
(3) કૂકી આદિવાસી	(C) ગારો કુટુંબ
(4) જાદુ	(D) પરિહાર સંબંધો
(5) 2000	(E) અર્થ વ્યવસ્થાનું સ્વરૂપ
(6) સાદું યંત્ર વિજ્ઞાન	(F) સર્વ શિક્ષા અભિયાન
(7) આદિવાસી અનૌપચારિક શિક્ષણ કેન્દ્ર	(G) મંત્રોની ગુપ્તતા

GA-014058-G

Seat No. _____

B. A. (Sem.-IV) Examination

April – 2023

BA00C403 : Sociology-3

(Introduction of Social Research)

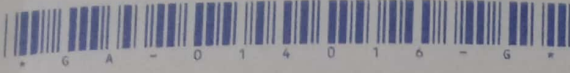
Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- સૂચના : (1) બધા પ્રશ્નોના ગુણો સરખા છે.
(2) બધા પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

1	વિજ્ઞાનનો અર્થ આપી વિજ્ઞાનના લક્ષણો જણાવો.	14
	અથવા	
1	સામાજિક વિજ્ઞાનનો અર્થ આપી તેનું સ્વરૂપ સમજાવો.	14
2	સામાજિક સંશોધનના મુખ્ય તબક્કાઓ જણાવો.	14
	અથવા	
2	સામાજિક સંશોધનનો અર્થ આપી તેની ઉપયોગિતા સમજાવો.	14
3	ઉપકલ્પનાનો અર્થ આપી ઉપકલ્પનાના સ્ત્રોત જણાવો.	14
	અથવા	
3	પરિવર્ત્યોના પ્રકારો સમજાવો.	14
4	માહિતી એટલે શું ? તે જણાવી માહિતીના સ્ત્રોતો જણાવો.	14
	અથવા	
4	સંશોધન સાહિત્યની સમીક્ષાની પ્રક્રિયા સમજાવો.	14

- 5 (અ) ખરા ખોટા લખો.
- (1) વિજ્ઞાન એટલે વિશિષ્ટ પ્રકારનું જ્ઞાન.
  - (2) પ્રાકૃતિક ઘટનાઓના અભ્યાસ સાથે સંકળાયેલા હોય તેવા વિજ્ઞાનોને સામાજિક વિજ્ઞાન કહેવાય.
  - (3) માનવ કલ્યાણ સામાજિક સંશોધનનો હેતુ છે.
  - (4) સામાજિક સંશોધન એક વૈજ્ઞાનિક સાહસ નથી.
  - (5) ખ્યાલાત્મક સ્પષ્ટતા એ ઉપકલ્પનાનું લક્ષણ છે.
  - (6) ઉંમર અને આવક ગુણાત્મક માહિતી છે.
  - (7) પ્રાથમિક માહિતીને ક્ષેત્રીય માહિતી પણ કહેવાય.
- (બ) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો.
- (1) વિજ્ઞાન _____ જગ્યા બાબત છે.
(જાહેર, ખાનગી, કોઈ પણ નહીં)
  - (2) પ્રાકૃતિક વિજ્ઞાનોને કેટલાં વિભાગમાં વહેંચવામાં આવ્યા છે.
(2, 3, 4)
  - (3) માનવશાસ્ત્ર એટલે _____ નું વિજ્ઞાન (સમાજ, માનવ, પ્રાણી)
  - (4) વિજ્ઞાનના વિકાસમાં ફાળો આપે છે.
(સમાજશાસ્ત્ર, સામાજિક સંશોધન, સંશોધન)
  - (5) ઉપકલ્પનાઓ _____ હોવી જોઈએ. (યોગ્ય, અયોગ્ય, ચોકસાઈપૂર્ણ)
  - (6) વૈવાહિક દરજ્જો _____ માહિતી કહેવાય.
(સંખ્યાત્મક, ગુણાત્મક, સ્વતંત્ર)
  - (7) સાર્વજનિક દસ્તાવેજને _____ કહેવાય.
(માહિતી, પ્રાથમિક માહિતી, ગૌણ માહિતી)

GA-014016-G

Seat No. _____

B. A. (Sem.-IV) Examination

April - 2023

BA00E415 : Sociology - I

(Social Demography)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

1 સામાજિક વસ્તીશાસ્ત્રનો અર્થ આપી તેના અભ્યાસનું મહત્ત્વ જણાવો. 14

અથવા

1 ટૂંક નોંધ લખો : 14

(1) નાના કુટુંબનું ધોરણ

(2) વસ્તી અને જેન્ડર

2 વસ્તીશાસ્ત્રીય માહિતીના સ્ત્રોત તરીકે વસ્તીગણતરીની ચર્ચા કરો. 14

અથવા

2 વસ્તીશાસ્ત્રીય માહિતીના સ્ત્રોત તરીકે સિવિલ રજિસ્ટ્રેશન સિસ્ટમ સમજાવો. 14

3 માલ્થસનો વસ્તી સિદ્ધાંત સમજાવો. 14

અથવા

3 ઈષ્ટવસ્તીનો સિદ્ધાંત સમજાવો. 14

4 ભારતની વસ્તીનીતિ સમજાવો. 14

અથવા

4 કુટુંબ નિયોજનનો અર્થ જણાવી ભારતમાં કુટુંબનિયોજનમાં નડતા 14

અવરોધો જણાવો.

[Contd...

GA-014016-G]

1

- 5 (અ) નીચેના વિધાને ખરા છે કે ખોટા તે જણાવો.
- (1) સામાજિક વસ્તીશાસ્ત્રનો ઉદ્ભવ આજથી લગભગ 300 વર્ષ પહેલા થયો.
  - (2) પતિ, પત્ની ને તેમના બે બાળકોવાળું મર્યાદિત કુટુંબને વિભક્ત કુટુંબ કહેવાય.
  - (3) ભારતમાં 2011ની વસ્તી ગણતરી મુજબ સ્ત્રીઓનું પ્રમાણ 955 જોવા મળે છે.
  - (4) નેશનલ સેમ્પલ સર્વે એ પ્રાદેશિક સંગઠન છે.
  - (5) ભારતમાં નિદર્શ નોંધણી પદ્ધતિ ઈ.સ. 1964માં દાખલ કરવામાં આવી.
  - (6) વસ્તી સંક્રાંતિ સિદ્ધાંતનો મુખ્ય આધાર જન્મદર અને મૃત્યુદર પર રહે છે.
  - (7) કુટુંબ કલ્યાણને ભારતની વસ્તી નીતિનું આવશ્યક અંગ ગણવામાં આવતું નથી.

(બ) જોડકા જોડો :

અ	બ
(1) વસ્તીની માહિતી	(1) નોંધણી પદ્ધતિ
(2) વસ્તી ગણતરી	(2) વસ્તી સંક્રાંતિ
(3) માલ્થસ	(3) આયોજિત વિકાસ કાર્યો
(4) જન્મ-મરણ નોંધ	(4) સલામત ગાળાની પદ્ધતિ
(5) વસ્તી સિદ્ધાંત	(5) પંચવર્ષીય યોજના
(6) કુટુંબ કલ્યાણ કાર્યક્રમ	(6) દશ વાર્ષિક
(7) કુટુંબ નિયંત્રણ	(7) નૈતિક વસ્તી નિયંત્રણ

GA-014017-G

Seat No. _____

B. A. (Sem.-IV) Examination

April - 2023

BA00E416 : Sociology - 2

(Sociology of Tribal Society)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- 1 સામાજિક માનવશાસ્ત્રનો અર્થ અને કાર્યક્ષેત્ર જણાવો. 14
અથવા
- 1 ભારતના આદિવાસીઓનું ભૌગોલિક અને સાંસ્કૃતિક વર્ગીકરણ કરો. 14
- 2 ભારતના આદિવાસીઓની વસ્તીવિષયક રૂપરેખા આપો. 14
અથવા
- 2 આદિવાસીનો અર્થ અને લક્ષણો જણાવો. 14
- 3 કુટુંબનો અર્થ અને પ્રકાર જણાવો. 14
અથવા
- 3 આદિવાસીઓમાં જીવનસાથી મેળવવાની રીતો જણાવો. 14
- 4 નિરક્ષરતાનો અર્થ અને કારણો જણાવો. 14
અથવા
- 4 સ્થળાંતર એટલે શું ? તેના કારણો જણાવો. 14
- 5 ફરજિયાત છે. 7
(અ) ખાલી જગ્યા પૂરો :
(1) ખરિયા _____ કુટુંબ છે. (પિતૃવંશી, માતૃવંશી, વિભક્ત)

GA-014017-G]

1

[Contd...

- (2) ભારતમાં _____ આદિવાસી સમૂહો છે. (500, 600, 700)
- (3) અસમના કુકી આદિવાસીઓમાં _____ લગ્નપ્રથા પ્રચલિત છે.
(કસોટી, હંગામી, પલાયન)
- (4) મુંડા આદિવાસીઓ _____ ની પૂજા કરે છે. (સૂર્ય, ચંદ્ર, તારા)
- (5) 1961માં ભારતની વસ્તીના _____ ટકા નિરક્ષરો હતા.
(76, 45, 24)
- (6) આદિવાસીઓ _____ પ્રિય છે. (મિલકત, વાતચીત, ઉત્સવ)
- (7) ડો. એલ્વિને સાંસ્કૃતિક વિકાસના સ્તરને આધારે ભારતના આદિવાસીઓને
_____ વિભાગમાં વહેંચ્યા છે. (બે, ચાર, ત્રણ)

(બ) જોડકા જોડો :

7

(A)	(B)
(1) મંત્રોની ગુપ્તતા	(1) અનુસૂચિત જનજાતિ
(2) આદિવાસીઓનું બંધારણીય નામ	(2) 2000
(3) 'ખાસી' કુટુંબ	(3) જાદુ
(4) સર્વશિક્ષા અભિયાન	(4) સામાજિક સમસ્યા
(5) આદિવાસી અસ્મિતા	(5) 'નોકના'
(6) સ્થળાંતર	(6) 'ઇંગ'
(7) 'ગારો' કુટુંબ	(7) આત્મ ઓળખ